

เอกสารประกอบ การบรรยาย

หลักสูตรสำหรับเครื่อง่าย
อุตุนิยมวิทยาและแผ่นดินไหว

รายวิชา วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ

โดย ผศ. สำเนียง พ้ากระจ่าง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

สารบัญ

	หน้า
วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	1
ความหมายของการสื่อสาร	2
รูปแบบการสื่อสารจำแนกตามประเภทการใช้ภาษา	3
องค์ประกอบของการสื่อสาร	4
คำศัพท์ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้สื่อสารในการพยากรณ์	8

วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

การสื่อสารเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตในทุกบริบทรอบตัวเรา ปัจจุบันเราสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วผ่านช่องทาง Social Media เมื่อการสื่อสารมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ก็ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อบุคคล สังคม และองค์กรอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ฉะนั้นจึงต้องมีการปรับตัวในทุกระดับโดยเฉพาะในระดับองค์กร จำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัวและพัฒนาการสื่อสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้ทันต่อเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้การบริหารจัดการสามารถดำเนินงานไปได้และประสบผลสำเร็จ (จิราวรรณ ยิ้มป्ली้ม, 2561)

การสื่อสาร เป็นศาสตร์ที่มีความหมายและมีความสำคัญกว้างขวางครอบคลุมอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางหรือเป้าหมายที่องค์กรกำหนด ทั้งนี้การสื่อสาร เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ เนื่องจาก การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ความรู้สึกหรือความต้องการจากผู้ส่งสาร ผ่านการพูด การเขียน การใช้สัญลักษณ์ การแสดงหรือจากกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร โดยมี วัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน และเกิดการตอบสนองระหว่างกัน (ยิ่งขวัญ กิตติโชติพันธ์. 2563)

ความหมายของการสื่อสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2540)

การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (Message) จาก บุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่าน สื่อ (Channel)

สุมน อยู่สิน (2545)

กระบวนการถ่ายทอดข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารโดยผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ เมื่อผู้รับสารได้รับสารที่ผู้ส่งส่งมาแล้วต้องสามารถตีความหมายของ สาร หรือมีความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารจึงถือว่าการสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จ

อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี (2555)

การถ่ายทอดสาร จากผู้ส่ง ไปสู่ผู้รับสารโดยผ่านสื่อ การถ่ายทอดอาจเป็นคำพูดหรือสัญลักษณ์ ไปสู่ผู้รับสาร และผู้รับสารตีความหมาย ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและถ่ายทอดความคิดของตนกลับไปสู่ผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ

Courtland L. Bovee and John V. Thill (2010)

กระบวนการถ่ายโอนข้อมูลระหว่างผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น การพูด การใช้ สัญลักษณ์ การเขียน เป็นต้น

Weihrich, Heinz, and Koontz (1993)

การเคลื่อนย้ายข้อมูลข่าวสาร จากผู้ส่งสาร ไปสู่ผู้รับสาร โดยผู้รับสารสามารถเข้าใจสารได้ จากนิยามความหมายของการสื่อสารข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการในการส่งสาร ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ทำการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ไปยังบุคคล หรือกลุ่มบุคคลหนึ่ง เพื่อโน้มน้าวให้เกิดการรับรู้หรือเปลี่ยนทัศนคติ ให้ทราบถึงความต้องการของบุคคลหรือ กลุ่มบุคคลนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเป็นไปทิศทางเดียวกัน

รูปแบบการสื่อสารจำแนกตามประเภทการใช้ภาษา

สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. วจนภาษา (Verbal Communication) แบ่งออกเป็น Oral Communication) และ ภาษาเขียน (Written Communication) ภาษาพูด เป็นภาษาที่เกิดขึ้นระหว่าง ผู้รับ สาร และผู้ส่งสาร ทั้งนี้ภาษาพูดไม่มีความคงทน ยกเว้นได้ทำการบันทึกคำพูดเป็นลายลักษณ์อักษร ข้อดีของการสื่อสารโดยใช้คำพูด คือ จะมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจผู้ฟังได้ดีกว่าภาษาเขียน ส่วนภาษาเขียน เป็นการ สื่อสารในรูปของรายงาน บันทึก หรือสารที่ส่งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้รับสารจะมีปฏิกิริยาตอบกลับทาง ภาษาเขียนได้ช้ากว่าภาษาพูด เนื่องจากผู้รับต้องทำความเข้าใจก่อน ข้อดีของภาษาเขียน คือ สามารถอ่าน ทบทวนทำความเข้าใจ และมีความยืดหยุ่นกว่าภาษาพูด

2. อวจนภาษา (Nonverbal Communication) หมายถึง กิริยา ท่าทาง การเคลื่อนไหว การแสดง สีหน้า แววตา สัญลักษณ์ การแต่งกาย เป็นต้น บุคคลทั่วไปสามารถใช้ทั้งวจนภาษา และอวจนภาษาในเวลา เดียวกันได้ โดยอวจนภาษาสามารถขัดแย้ง หรือส่งเสริมการใช้วจนภาษาได้ ทั้งนี้Duncan (อ้างถึงใน พัทณี เขยจรรยา และคณะ, 2541) ได้แบ่งการสื่อสารเชิงอวจนะ ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การเคลื่อนไหวทางร่างกาย (Body motion) หรือภาษาท่าทาง (kinesic behavior) ประเภทนี้รวมไปถึง อากัปกิริยา และความเคลื่อนไหวของร่างกาย การแสดงออกทางสีหน้า สายตา และท่าทางต่าง ๆ
- 2) ปริภาษา (paralanguage) ประเภทนี้รวมถึงคุณภาพของเสียง การพูด ตะกุกตะกัก การหัวเราะ การหัว และคำราม
- 3) เทศภาษาหรือระยะห่าง (proximics or space) ประเภทนี้รวมถึงการใช้ และ การรับรู้เกี่ยวกับ ระยะห่างทางกายภาพของคนเรา
- 4) การดมหรือการได้กลิ่น (olfaction) หมายถึง การตีความอันเนื่องมาแต่การได้กลิ่นต่าง ๆ
- 5) การไหวรู้สึกของผิวหนัง อันเนื่องมาแต่การสัมผัส การกอด ตลอดจนอุณหภูมิ
- 6) การใช้สิ่งของเครื่องประดับ (artifacts) ประเภทนี้รวมถึงสิ่งของต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า เครื่องสำอาง และเครื่องประดับต่าง ๆ

สรุปได้ว่า

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การถ่ายทอดข้อมูลและ การ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ที่ทำให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และ เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามการสื่อสาร จะมีประสิทธิภาพเพียงใด นอกจากผู้ส่งสาร และผู้รับสารจะต้องมีทักษะในการสื่อสารที่ดีแล้ว ยังต้องให้ ความสำคัญกับการเลือกรูปแบบการสื่อสาร เพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสาร

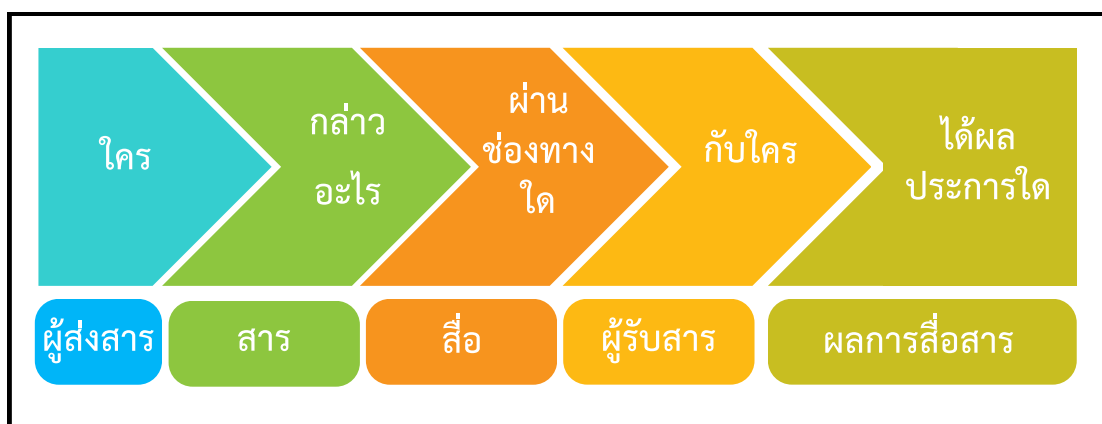

องค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ในสังคม และมักจะใช้การสื่อสารเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพราะการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันดังนิยามความหมายของการสื่อสาร คือ การแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ด้วยการใช้สัญลักษณ์และระบบสาร (message system) โดยทั่วไปการสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งต้องการถ่ายทอด หรือส่งข่าวสารไปยังบุคคลอีกคน หนึ่ง ดังนั้น กระบวนการของการสื่อสารจึงมีองค์ประกอบคือ ผู้ส่งสาร (Sender) ข่าวสาร (Message) ช่องทาง (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ลักษณะการสื่อสารแบบนี้เป็นการสื่อสารทางเดียว (One-Way Communication) เมื่อถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารแล้วผู้รับสารจะมีความเข้าใจตามที่ผู้ส่งสารต้องการหรือไม่ นั้นยังไม่อาจทราบได้ (วราพร ตราชู, 2560)

ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันได้อธิบายการสื่อสารที่มีคน รู้จักมาก โดยเสนอว่าวิธีสะดวกที่จะอธิบายการกระทำการสื่อสาร คือ การตอบคำถามต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ใคร (who)
2. กล่าวอะไร (says what)
3. ผ่านช่องทางใด (in which channel)
4. ถึงใคร (to whom)
5. เกิดผลอะไร (with what effect)

ภาพที่ 1 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของ Harold Lasswell (วราพร ตราชู, 2560)

ในการดำรงชีวิตประจำวันนั้น จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีผลกระทบต่อมนุษย์และ สิ่งมีชีวิตทุกชนิดทั่วโลกไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงในความแปรปรวนของ สภาพอากาศ ทำให้ การคาดการณ์สภาพอากาศยุ่งยากขึ้น ดังนั้น การเฝ้าระวัง ติดตามการพยากรณ์อากาศ และการแจ้งเตือนภัย ธรรมชาติจากหน่วยงานหลักอย่างกรมอุตุนิยมวิทยา เพื่อเตรียมพร้อมป้องกันภัย และวางแผนการบริหาร จัดการ เพื่อรับมือกับความไม่แน่นอนของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งสื่อหลายช่องทางได้ให้ความสำคัญกับการ เผยแพร่ ข้อมูลดังกล่าว โดยนำเสนอในรูปแบบข่าวพยากรณ์อากาศ

ความหมายของการพยากรณ์อากาศ

สถานีอุตุนิยมวิทยานครสวรรค์ (2552) ให้ความหมายว่า การคาดหมายสภาวะอากาศของลมฟ้า อากาศ รวมทั้งปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่จะ เกิดขึ้นในช่วงเวลาข้างหน้า ตัวอย่างเช่น การคาดหมายลมฟ้า อากาศใน 24 ชั่วโมงข้างหน้าจะมีลักษณะ อย่างไร เช่น จะมีฝนหรือฝนฟ้าคะนองหรือไม่ ลมจะพัดทิศอะไร ด้วยความเร็วขนาด ไหน เป็นต้น

กรมอุตุนิยมวิทยา (2560) การพยากรณ์อากาศ คือ การคาดหมายสภาวะอากาศและปรากฏการณ์ ทางธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต ส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับสภาวะอากาศที่เกิดขึ้น ใกล้ตัวเรา เช่น ฝน อุณหภูมิ เมฆ หมอก คลื่นลม รวมทั้งภัยธรรมชาติที่รุนแรงและไม่รุนแรง ได้แก่ พายุหมุน เขตร้อน, พายุฝน ฟ้าคะนอง,การเกิดอุทกภัย, ภัยแล้ง ฯลฯ

ความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์และกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศ ได้มาจากเฝ้า สังเกต และบันทึกไว้ มนุษย์ได้มีการสังเกตลมฟ้าอากาศมานานแล้ว เพราะมนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมฟ้า อากาศโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้จึงมีความจำเป็นที่ต้องทราบลักษณะลมฟ้าอากาศที่เป็นประโยชน์และลักษณะ อากาศที่เป็นภัย การสังเกตทำให้สามารถอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดลักษณะอากาศแบบต่าง ๆ ได้

ยศภัค เวชสวรรค์ (2561) กล่าวว่า ปัจจุบัน สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ได้แข่งขันกันอย่างมาก เพื่อเรียกผู้ชม รายได้และเรตติ้ง ไม่เว้นแม้แต่รายการข่าวพยากรณ์อากาศ ซึ่งแต่ละช่องก็มีทั้งรายการแบบทางการ หรือแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมีดังต่อไปนี้

1) ลมฟ้าพยากรณ์ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 นำเสนอข่าว การพยากรณ์ อากาศในวอร์ชวลสตูดิโอ (Virtual Studio) พร้อมทั้งกราฟิกที่เข้าใจง่าย มีอัตลักษณ์ คำพูดประจำตัว คือ “ไม่ว่าจะมีฝน หรือจะมีแดด อย่าลืม มาตรวจสอบกับแม่กลมฟ้าพยากรณ์” และการใช้พิธีกรผ่าแผดรายงานสภาพอากาศประสานกันได้อย่างลงตัว

2) สถานีอากาศ ออกอากาศทาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย เป็นรายการ ข่าวพยากรณ์ อากาศประจำวัน และมีสื่อบัณฑิตพิเศษในช่วงที่เกิดภัยพิบัติหรือเหตุการณ์สำคัญ อัตลักษณ์มีภาพกราฟิกใน รูปแบบของแอนิเมชันที่เข้าใจง่าย ผู้ประกาศข่าวพูดด้วยน้ำเสียงที่ฉะฉาน

3) ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS ออกอากาศทาง สถานีโทรทัศน์ไทย พีบีเอส เป็นการรายงาน ข่าวมีแนวปฏิบัติของการรายงานข่าวที่มีแบบแผน เป็นทางการ แต่มีการสอดแทรกเนื้อหาที่จำเป็นแก่การ ดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน อัตลักษณ์ผู้ประกาศข่าวมีความสง่างาม น้ำเสียงน่าฟัง

4) TNN WEATHER REPORT ออกอากาศทาง สถานีทีเอ็นเอ็น 24 เป็นอีกหนึ่ง รายการที่คงการ รายงานข่าวอย่างมีแบบแผน เป็นทางการ โดยรายการคู่กับวิดีโอวอลล์ (Video Wall) อัตลักษณ์ใช้กราฟิกที่ เข้าใจง่าย

5) อากาศบ้านเรา ออกอากาศทาง ช่องเวิร์คพอยท์เป็นการนำเสนอข่าวบนโต๊ะ ซึ่งนอกจากจะมีการ รายงานการพยากรณ์อากาศแล้ว ยังมีเด็ก ๆ มาสร้างสีสันในการรายงานข่าว โดยให้เด็ก ๆ จะมาทำหน้าที่ให้ ความรู้หรือเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยที่แตกต่างกันไปในแต่ละวัน เช่น สอนภาษาท้องถิ่น โดยเด็ก ๆ จะแต่งตัวให้เข้า กับเรื่องที่จะมานำเสนอ

6) เกษตรชาวบ้าน ออกอากาศทางช่อง 3 เอสดีเป็นรายการข่าวพยากรณ์อากาศที่ เกษตรกรและ ประชาชนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ทั้งการป้องกันภัยธรรมชาติและโรคที่อาจจะเกิดขึ้นกับผลผลิตของเกษตรกร อัตลักษณ์การพยากรณ์อากาศเพื่อให้ชาวบ้านนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยเฉพาะเกษตรกร

7) บอกเล่าข่าวอากาศ ออกอากาศทางช่อง 3 เอสดี รายงานข่าวพยากรณ์อากาศ แบบกระชับแต่ให้ ข้อมูลครบครัน ใช้กราฟิกที่เข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังมีการรายงานสถานการณ์ภัย พิบัติที่เกิดขึ้นทั่วประเทศไทย อีกด้วย อัตลักษณ์กราฟิกสวยงาม เข้าใจง่าย

8) ลมฟ้าอากาศ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 เอ็มคอตเอชดี เป็นอีกหนึ่งรายการที่นำเสนอ ข่าวแบบไม่หวือหวา แต่ใช้ความสดใสของผู้ประกาศข่าวรุ่นใหม่ที่มีผลัดเปลี่ยนกัน มารายงานข่าว ซึ่งสามารถ ดึงดูดความสนใจผู้ชมได้ไม่น้อย อัตลักษณ์ผู้ประกาศข่าวรุ่นใหม่

9) รู้ก่อนร้อนหนาว ออกอากาศทางช่องไทยรัฐทีวี เป็นการนำเอาสภาพอากาศที่รายงาน มาปรับใช้ เพื่อวางแผนการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น อากาศวันนี้เหมาะแก่การทำกิจกรรมใด ควรไปท่องเที่ยวที่ใด นอกจากนี้ ยังมีการรายงานสภาพอากาศทั่วโลกอีกด้วย อัตราลักษณ์นำเสนอข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

10) จัปตาเตือนภัย ออกอากาศทางช่องไทยรัฐทีวีเป็นการนำเสนอข่าวเรื่องภัยพิบัติต่าง ๆ ความแปรปรวนของสภาพอากาศ โดยการใช้การพยากรณ์อากาศเป็นส่วนผสมหนึ่ง ที่ทำให้ผู้ชมเข้าใจภัยพิบัติได้มากขึ้น รวมไปถึงมีการใช้อิมเมอร์ซีฟ กราฟิก ที่เป็นจุดเด่นของไทยรัฐทีวีเข้าช่วยอธิบายให้ผู้ชมได้เห็นภาพได้อย่าง เข้าใจ อัตราลักษณ์อิมเมอร์ซีฟ กราฟิก

11) ทวี360 องศา ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 นอกจากจะ นำเสนอการ พยากรณ์อากาศในแต่ละวันแล้ว ยังมีเนื้อหาที่เจาะลึก กราฟิกที่น่าสนใจ และรายงาน พิเศษที่เกี่ยวข้องกับ สภาพอากาศ สิ่งแวดล้อม และมีข้อมูลค่อนข้างแม่นยำ อัตราลักษณ์ทำนิวส์ี่หมุนทวนเข็มนาฬิกา และสโลแกน ประจำรายการ “เพราะนี่คือ ทวีสามร้อยหกสิบองศา”

12) ฝนฟ้าอากาศ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ถือว่าเป็นการ รายงานข่าว พยากรณ์อากาศที่แปลก แตกต่างจากช่องอื่น ๆ และมีความใกล้ชิดเป็นกันเองกับผู้ชมค่อนข้างสูง ประกอบกับ เทคโนโลยีเวอร์ชวลสตูดิโอ (Virtual Studio) รวมไปถึงการให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการส่งคลิปสภาพอากาศมา ด้วย จึงทำให้การพยากรณ์อากาศดูสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และเข้าใจได้มากขึ้น อัตราลักษณ์บุคลิกของผู้ประกาศที่ เต็มไปด้วยรอยยิ้ม ลีลาในการนำเสนอ และการแต่งกายที่เข้ากับกระแส

คำศัพท์ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้สื่อสารในการพยากรณ์

เอกวิทย์ ลำพาย นันทพร ยิ่งรัตน์สุข และอนุจิตร ภูมิพันธ์ (2561) ได้อธิบายการพยากรณ์อากาศว่ามี องค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ 1) การตรวจสอบสภาพอากาศ 2) การสื่อสารข้อมูลข่าวอากาศ และ 3) การวิเคราะห์ลักษณะอากาศ ซึ่งกระทำเพื่อให้ได้ทราบถึงสถานะอากาศปัจจุบัน ประกอบด้วยการตรวจอากาศ ผิวน้ำและการเฝ้าระวัง การตรวจอากาศชั้นบน การตรวจอากาศทะเล ซึ่งการสื่อสารข้อมูลข่าวอากาศ เป็น การรับส่งข้อมูลที่ได้จากการตรวจอากาศ ทั้งนี้การสื่อสารข้อมูลนั้นนับว่ามีความสำคัญต่อความเข้าใจในการ พยากรณ์อากาศเป็นอย่างยิ่งการพยากรณ์อากาศถือเป็นศาสตร์เฉพาะแขนงหนึ่ง ศัพท์ที่ใช้จึงไม่ใช่คำที่เป็นที่ เข้าใจในวงกว้าง ตัวอย่างเช่น

“ท้องฟ้ามี**เมฆ**มากปกคลุม และมี**ฝน**เกือบ**ทั่วไป** กับมี**ฝน**กระจายบาง**พื้นที่**”

ฟังเผิน ๆ ก็ดูคล้ายจะเข้าใจ แต่เมื่อถามต่อไปว่า “**เมฆ**มาก” นั้น มากแค่ไหน “**ฝน**เกือบ**ทั่วไป**” กับ “**ฝน** กระจาย” เหมือนกันหรือไม่คำว่า “**เกือบ****ทั่วไป**” กับ “**บางพื้นที่**” ต่างกันอย่างไร ถึงตอนนี้ก็รู้สึกว้าว ภาษาอุตุนิยมวิทยานั่นใช้สื่อสารได้ไม่ง่ายเสียแล้ว

ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจคำศัพท์ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้สื่อสารในการพยากรณ์อากาศที่บุคคลทั่วไปมักคุ้นชิน ดังตัวอย่าง

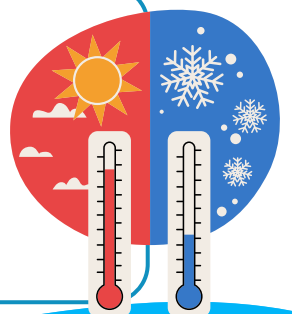
1) เกณฑ์ที่ใช้ในการพยากรณ์อากาศ (การพยากรณ์อากาศบริเวณที่มีฝน)

- ฝนบางแห่ง (มีฝนไม่เกิน 20 % ของพื้นที่)
- ฝนเป็นแห่ง ๆ (มีฝนเกิน 20 % แต่ไม่เกิน 40 % ของพื้นที่)
- ฝนกระจาย (มีฝนเกิน 40 % แต่ไม่เกิน 60 % ของพื้นที่)
- ฝนเกือบทั่วไป (มีฝนเกิน 60 % ของพื้นที่ แต่ไม่เกิน 80 % ของ พื้นที่)
- ฝนทั่วไป (มีฝนเกิน 80 % ของพื้นที่ฝนเป็นบริเวณกว้างมีฝน อยู่ใน ขอบเขตของพายุ)

2) เกณฑ์อุณหภูมิของอากาศ

- อากาศร้อน (มีอุณหภูมิตั้งแต่ 35 องศาเซลเซียส แต่ไม่เกิน 40 องศา เซลเซียส)
- อากาศร้อนจัด (มีอุณหภูมิตั้งแต่ 40 องศาเซลเซียส ขึ้นไป)
- อากาศเย็น (มีอุณหภูมิน้อยกว่า 23 องศาเซลเซียส ลงไปถึง 16 องศา เซลเซียส)
- อากาศหนาว (มีอุณหภูมิน้อยกว่า 16 องศาเซลเซียส ลงไปถึง 8 องศา เซลเซียส)
- อากาศหนาวจัด (มีอุณหภูมิน้อยกว่า 8 องศาเซลเซียส ลงไป)

3) ท้องฟ้าและเมฆ

- ท้องฟ้าแจ่มใส (ไม่มีเมฆ/น้อยกว่า 1 ส่วน)
- ท้องฟ้าโปร่ง (จำนวนเมฆ ตั้งแต่ 1-3 ส่วน)
- เมฆบางส่วน (จำนวนเมฆ ระหว่าง 3-5 ส่วน)
- เมฆเป็นส่วนมาก (จำนวนเมฆ ระหว่าง 5-8 ส่วน)
- เมฆมาก (จำนวนเมฆ ระหว่าง 8-9 ส่วน)
- เมฆเต็มท้องฟ้า (จำนวนเมฆ 10 ส่วน)

4) คลื่นทะเล

• ทะเลสงบ	- ความสูงของคลื่น 0.0 เมตร ถึง 0.10 เมตร)
• ทะเลเรียบ	- ความสูงของคลื่น 0.10 เมตร ถึง 0.50 เมตร
• ทะเลมีคลื่นเล็กน้อย	- ความสูงของคลื่น 0.50 เมตร ถึง 1.25 เมตร
• ทะเลมีคลื่นปานกลาง	- ความสูงของคลื่น 1.25 เมตร ถึง 2.50 เมตร
• ทะเลมีคลื่นจัด	- ความสูงของคลื่น 2.50 เมตร ถึง 4.00 เมตร
• ทะเลมีคลื่นจัดมาก	- ความสูงของคลื่น 4.00 เมตร ถึง 6.00 เมตร
• ทะเลมีคลื่นใหญ่	- ความสูงของคลื่น 6.00 เมตร ถึง 9.00 เมตร
• ทะเลมีคลื่นใหญ่มาก	- ความสูงของคลื่น 9.00 เมตร ถึง 14.00 เมตร
• ทะเลมีคลื่นใหญ่และ จัดมาก (ทะเลบ้า)	- ความสูงของคลื่นมากกว่า 14 เมตร

5) * พายุฟ้าคะนอง

- พายุฟ้าคะนอง บางครั้งเรียกว่า พายุไฟฟ้า (Electrical Storm) โดยทั่วไปเป็นพายุที่เกิดเฉพาะท้องถิ่น เกิดจาก เมฆคิวมูโลนิมบัส (Cumulonimbus- Cb) มีฟ้าแลบ (Lightning) กับฟ้าร้อง (Thunder) รวมอยู่ด้วย นอกจากนี้มักจะมีลมกระโชกแรงและฝนตกหนักเกิดขึ้น บางครั้งยังมีลูกเห็บตกลงมาด้วย พายุฟ้าคะนองนี้เป็นพายุที่เกิดขึ้นใน ช่วงเวลาอันสั้น มีน้อยครั้งที่เกิดขึ้นนานกว่า 2 ชั่วโมง

6) * ฟ้าหลัว

ลักษณะของอากาศที่ประกอบด้วยอนุภาคของเกลือจากทะเลหรือ มหาสมุทร หรือของควันไฟและละอองฝุ่นจำนวนมากมาลอยลอยอยู่ทั่วไปและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ทำให้มองเห็นอากาศเป็นฝ้าขาวในบรรยากาศที่มีฟ้าหลัวเกิดขึ้น จะทำให้ทัศนวิสัยลดลงแม้ในอากาศดี ฟ้าหลัวธรรมดาจะทำให้ทัศนวิสัยลดลงไปถึง 2 ใน 3 ของทัศนวิสัยปกติ

ในการพยากรณ์อากาศ เป็นการคาดหมายสภาวะของลมฟ้าอากาศ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาข้างหน้า เช่น บอกว่าลักษณะท้องฟ้าจะเป็นอย่างไร มีเมฆมากน้อยกี่ส่วนของท้องฟ้า และจะมีฝนตกหรือไม่ ฝนจะตกมากน้อยแค่ไหน ลมจะพัดทิศทางใด มีความเร็วเพียงใด เป็นต้น การพยากรณ์อากาศประจำวัน เป็นการพยากรณ์อากาศระยะสั้น จะมีการพยากรณ์อากาศทุกวัน บริการให้แก่ผู้สนใจโดยเผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ

เพิ่ม นิลรัตน์ (มปป.) ได้อธิบายศัพท์ทางภูมิศาสตร์ในรายงานการพยากรณ์อากาศ ยกตัวอย่างมาพอสังเขป ดังนี้

ตัวอย่าง การพยากรณ์ลักษณะอากาศทั่วไป

ภาคเหนือ

อากาศหนาวของทางตอนบนของภาค อุณหภูมิจะลดลงอีกโดยทั่วไปลมตะวันออกเฉียงเหนือ ความเร็ว 10-20 กม./ชม.

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มีเมฆทวีขึ้น กับจะมีฝนหรือฝนฟ้าคะนองเป็นแห่ง ๆ โอกาสที่จะมีฝนตก 30 % และอากาศจะเริ่มเย็นลงในวันพรุ่งนี้ ลมตะวันออกเฉียงเหนือความเร็ว 10-15 กม./ชม.

ภาคกลางและภาคตะวันออก รวมทั้งชายฝั่ง

มีเมฆทวีขึ้นในตอนกลางวัน กับจะมีฝนหรือฝนฟ้าคะนองเป็นแห่ง ๆ ในตอนเย็นและค่ำ โอกาสที่จะมีฝนตก 30 % และอากาศจะเริ่มเย็นลงในวันพรุ่งนี้ ลมตะวันออกเฉียงเหนือความเร็ว 10-25 กม./ชม. ทะเลเรียบถึงมีคลื่นเล็กน้อย

ภาคใต้ฝั่งตะวันออก

มีเมฆมาก กับจะมีฝนหรือฝนฟ้าคะนองเกือบทั่วไป โอกาสที่จะมีฝนตก 60 % ลมฝ่ายตะวันออก ความเร็ว 16-30 กม./ชม. ทะเลมีคลื่นเล็กน้อย

ภาคใต้ฝั่งตะวันตก

มีเมฆเป็นส่วนใหญ่ กับจะมีฝนหรือฝนฟ้าคะนองกระจาย โอกาสที่จะมีฝนตก 40 % ลมฝ่ายตะวันออก ความเร็ว 10-25 กม./ชม. ทะเลเรียบถึงมีคลื่นเล็กน้อย

เส้นทางเดินเรือโกตาบารูถึงสิงคโปร์

มีเมฆมาก กับจะมีฝนหรือฝนฟ้าคะนองเกือบทั่วไป โอกาสที่จะมีฝนตก 60 % ลมฝ่ายตะวันออก ความเร็ว 15-30 กม./ชม. ทะเลมีคลื่นเล็กน้อย

กรุงเทพมหานคร

มีเมฆทวีขึ้นในตอนกลางวัน กับจะมีฝนหรือฝนฟ้าคะนองเป็นแห่ง ๆ โอกาสที่จะมีฝนตก 30 % และ อากาศเริ่มเย็นลงในวันพรุ่งนี้ ลมตะวันออกเฉียงเหนือ ความเร็ว 10-25 กม./ชม.

จากรายงานพยากรณ์อากาศที่ยกมาจะเห็นว่า คำและข้อความที่ใช้รายงานจะใช้คำศัพท์สั้น ๆ แต่แต่ละครั้งถ้าไม่ใช้ดุลยพินิจอาจไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริง อาจมองว่าเป็นการใช้ภาษาลักษณะพูดคลุม ๆ ไว้ก่อน เช่น มีฝนฟ้าคะนองเป็นแห่ง ๆ ถ้าฝนตกก็ถือว่าพยากรณ์อากาศได้แม่นยำถูกต้อง ถ้าฝนไม่ตกก็ยังคงถูกอีก เพราะฝนไม่ตกที่นี้ก็อาจจะไปตกที่โน่น และอาจสรุปผลของการพยากรณ์ว่าพูดกว้าง ๆ คลุมสภาวะอากาศส่วนใหญ่ไว้ทั้งหมด ซึ่งความเป็นจริงแล้วศัพท์และข้อความที่ใช้ในการพยากรณ์นั้น เป็นคำเฉพาะมีความหมายที่แน่นอนเฉพาะคำและข้อความ และมีเกณฑ์ในการใช้คำหรือข้อความแต่ละตอนไว้อย่างมีระเบียบรัดกุมมาก

ถ้าผู้ฟังและผู้อ่านรายงานการพยากรณ์อากาศเข้าใจได้ตรงกันกับความหมายที่ผู้พยากรณ์ต้องการก็ถือว่าเป็นการสื่อความหมายที่ดี นับว่าเป็นการสื่อความหมายที่ดีและมีประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการมากที่สุด

ตัวอย่าง การพยากรณ์ลักษณะอากาศและการพยากรณ์อากาศประจำวันของกรมอุตุนิยมวิทยา อุณหภูมิและความร้อนหนาวของอากาศ

“ภาคเหนือ อากาศหนาว” ของทางตอนบนของภาค อุณหภูมิจะลดลงอีกโดยทั่วไป ลม ตะวันออกเฉียงเหนือ ความเร็ว 10-20 กม./ชม.

“อากาศหนาว” หมายถึง อุณหภูมิต่ำสุดประจำวันในฤดูหนาว ต่ำกว่า 16 องศาเซลเซียส ลงไปถึง 8 องศาเซลเซียส

เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความร้อนหนาวของอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา

เกณฑ์ความร้อนหนาวของอากาศนี้ กรมอุตุนิยมวิทยาเป็นผู้บัญญัติขึ้นใช้เพื่อความเหมาะสมกับสภาพอากาศของประเทศไทย

1) อากาศเย็น (Cool weather)

หมายถึง อากาศที่มีอุณหภูมิต่ำสุดประจำวันในฤดูหนาว ตั้งแต่ 20 องศาเซลเซียส ลงไปถึง 16 องศาเซลเซียส

2) อากาศหนาว (Cold weather)

หมายถึง อากาศที่มีอุณหภูมิต่ำสุดประจำวันในฤดูหนาวต่ำกว่า 16 องศาเซลเซียส ลงไปถึง 8 องศาเซลเซียส

3) อากาศหนาวจัด (Very cold weather)

หมายถึง อากาศที่มีอุณหภูมิต่ำสุดประจำวันในฤดูหนาว ต่ำกว่า 8 องศาเซลเซียส ลงไป

4) อากาศร้อน (Hot weather)

หมายถึง อากาศที่มีอุณหภูมิสูงสุดประจำวัน (ยกเว้นในฤดูหนาว) อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 35 องศาเซลเซียส ถึง 38 องศาเซลเซียส

5) อากาศร้อนจัด (Very hot weather)

หมายถึง อากาศที่มีอุณหภูมิสูงสุดประจำวัน (ยกเว้นในฤดูหนาว) อุณหภูมิสูงกว่า 40 องศาเซลเซียส ขึ้นไป

เทคนิคการสื่อสารของผู้ประกาศข่าวพยากรณ์อากาศ

ภทธีรา สารากรบริรักษ์ (2557 อ้างถึงใน ยศภัก เวชสวรรค์) กล่าวถึง การเป็นผู้นำเสนอข่าวหรือผู้ประกาศข่าวที่ดีนั้น ต้องประกอบไปด้วยคุณสมบัติหลายประการ แต่หนึ่งในคุณสมบัติสำคัญก็คือ การใช้ “เสียงประกาศให้ถูกต้อง” เพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) เสียงและน้ำเสียงที่น่าฟัง ผู้ประกาศที่มีเนื้อเสียงที่น่าฟังนั้นได้เปรียบกว่าผู้ที่มีเสียงแหบ เสียง ใหญ่ หรือเสียงบาง แต่ไม่จำเป็นว่าผู้ที่มีเนื้อเสียงดีจะสามารถเป็นผู้ประกาศที่ดีได้ สิ่งสำคัญคือผู้ประกาศควรมี เสียงที่มีน้ำหนักและชัดเจน ระดับเสียงต้องไม่สูงหรือต่ำเกินไป และผู้ประกาศต้องควบคุมการใช้ น้ำเสียงให้น่า ฟัง ควรพูดอย่างเต็มเสียง และต้องควบคุมเสียงให้มีระดับความดังพอเหมาะ

2) ความชัดเจนในการออกเสียง ควรออกเสียงให้ชัดเจน ทั้งพยัญชนะ สระ และตัวสะกด การออกเสียงพยัญชนะควบ โดยเฉพาะ ร ล ว ควรอ่านได้ถูกต้อง ไม่ออกเสียง ล เป็น ร และควรออกเสียงตัว ช ฌ ส ซ ได้อย่างชัดเจน ไม่ออกเสียงแบบฝรั่ง เช่น ช ฌ เป็น sh หรือ ร เป็น r เมื่อเปล่งเสียงคำต้องมีความชัดเจน ไม่ทำให้ผู้ชมเกิดความสับสนว่าผู้ประกาศพูดว่าอะไร

3) ความสามารถในการใช้เสียง ผู้ประกาศที่ดีต้องมีลีลาในการใช้เสียงเพื่อสื่อความหมายอย่างเป็นธรรมชาติเมื่อได้รับบทผู้ประกาศต้องสามารถตีความบทที่ได้รับและใช้น้ำเสียงถ่ายทอดความรู้สึกได้อย่าง เหมาะสม ควรรู้ว่าเมื่อใดควรเว้นวรรค เมื่อใดควรเน้นน้ำหนักเสียง เมื่อใดควรจริงจัง เมื่อใดควรผ่อนเสียงให้มี ความเป็นกันเอง เป็นต้น

4) จังหวะการอ่านที่เหมาะสม ไม่มีการกำหนดตายตัวว่าผู้ประกาศควรอ่านเร็วหรือช้าในจังหวะ เท่าใดให้อยู่ในการตัดสินใจของผู้ประกาศเอง แต่ก็ไม่ควรพูดเร็วเกินไป จนฟังไม่ทัน หรือ พูดช้าเกินไปจนน่า เบื่อ ต้องมีความชัดเจนทุกคำ รวมทั้งควรควบคุมจังหวะการอ่านให้เหมาะสมกับสิ่งที่นำเสนอ และรายการที่ รับผิดชอบ

5) ความมีชีวิตชีวา ควรเปล่งเสียงด้วยความสดใส กระตือรือร้น มีชีวิตชีวาในน้ำเสียง ความเป็นธรรมชาติเหมาะกับบุคลิกของตนเอง ควรยิ้มบ่อย ๆ เพื่อให้เสียงสดใสเป็นกันเองและมีความเป็น มิตร แต่ก็ต้องดูด้วยว่าเนื้อความที่อ่านนั้นเป็นเรื่องอะไร ถ้าเป็นเรื่องเศร้า ต้องสำรวมสำเนียง และสีหน้าให้เหมาะสมด้วย

สรุป

ปัจจุบันโลกในยุคสมัยใหม่ คนในสังคมต่างมีความจำเป็นต้องที่จะต้องพึ่งพาระบบและเครือข่ายของการสื่อสาร เนื่องจากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น การสื่อสารจึงเป็น ปัจจัยหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทสำคัญ ต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทุกคนจำเป็นต้องอาศัย การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการ ติดต่อ ประสานสัมพันธ์กันทางสังคม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ การดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพให้ ประสบความสำเร็จ รูปแบบการสื่อสารที่จำแนกตามประเภทการใช้ ภาษา สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) วัจนภาษา 2) อวัจนภาษา ในการสื่อสารจะมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร และ ปฏิกริยาการตอบสนอง ทั้งนี้ผู้ส่งสารต้องให้ความสำคัญกับองค์ ประกอบการสื่อสารในแต่ละองค์ประกอบ ให้มีความชัดเจนเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ การพยากรณ์ อากาศถือเป็นศาสตร์เฉพาะแขนงหนึ่ง ศัพท์ที่ ใช้จึงไม่ใช่คำที่เป็นที่เข้าใจในวงกว้าง ผู้ส่งสารจึงควรทำความเข้าใจคำศัพท์ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้สื่อสารในการ พยากรณ์อากาศเพื่อสื่อไปยังผู้รับสารให้เข้าใจง่าย และสามารถ นำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ประจำวันให้เกิดประโยชน์มากที่สุด